

1. ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องความชอบธรรมของการลงโทษนั้น มีปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งซึ่งถกเถียงกันมานานแล้วและหาข้อยุติได้ยาก คือ เรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษ ทฤษฎีสำคัญที่มีความเห็นขัดแย้งกันในเรื่องนี้มีอยู่ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีทดแทนความผิด และทฤษฎีประโยชน์นิยม

1.1 ทฤษฎีทดแทนความผิด (Retributive Theory) มีทัศนะว่า การลงโทษควรมีความมุ่งหมายเพื่อทดแทนความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ทำลงไป ความชอบธรรมของการลงโทษจึงอยู่ที่การลงโทษเพื่อทดแทนอย่างเท่าเทียมกับความผิดที่ได้ทำลงไปแล้ว กล่าวคือ ต้องลงโทษเฉพาะผู้มีความผิดเท่านั้น การลงโทษผู้บริสุทธิ์เป็นสิ่งไม่ชอบธรรมเสมอแม้ว่ามันจะก่อให้เกิดผลดีเพียงใดก็ตาม และในการลงโทษนั้นจำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด ไม่ลงโทษมากหรือน้อยไปกว่าความผิดที่ผู้ถูกลงโทษได้กระทำ ทฤษฎีทดแทนความผิดมีทัศนะว่า เหตุผลที่ทำให้ต้องลงโทษเพื่อทดแทนความผิดก็เพราะว่ามนุษย์เป็นสัตว์ศีลธรรม (moral agent) มนุษย์ควรมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมต่อการกระทำของตนเอง ทฤษฎีทดแทนความผิดถือว่ากฎศีลธรรมมีอยู่จริง การกระทำความผิดเป็นการละเมิดกฎศีลธรรมทำให้คุณแห่งความยุติธรรมสูญหายไป การลงโทษเพื่อทดแทนความผิดเป็นการทำให้ความยุติธรรมกลับคืนมาตามหลักของคุณแห่งความยุติธรรมที่ว่าผู้กระทำผิดควรได้รับความสุข ผู้กระทำผิดควรได้รับความทุกข์ยาก

1.2 ทฤษฎีประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory) มีทัศนะว่า ความมุ่งหมายของการลงโทษไม่ควรเป็นไปเพื่อทดแทนแก่แก่นต่อผู้กระทำผิด แต่ควรเป็นไป

เพื่อทำให้เกิดผลคือสังคมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม ความชอบธรรมในการลงโทษจึงอยู่ที่การทำให้การลงโทษนั้นสามารถบรรลุผลในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมได้ ดังนั้นในการพิจารณาว่าจะลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไรและมากน้อยเพียงใด ทฤษฎีประโยชน์นิยมจึงไม่สนใจว่าจำนวนโทษนั้นเหมาะสมกับความผิดหรือไม่ แต่จะพิจารณาว่าปริมาณและวิธีการลงโทษนั้นจะทำให้การลงโทษนั้นบรรลุผลในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมหรือไม่

ผู้สนับสนุนทฤษฎีทั้งสองต่างก็กล่าวโจมตีและวิจารณ์ว่าทัศนะของอีกทฤษฎีหนึ่งไม่ถูกต้อง โดยที่ทฤษฎีทดแทนความผิดถูกโจมตีว่าเป็นทฤษฎีการลงโทษที่มุ่งทดแทนแก้แค้น ผู้กระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสังคม ส่วนทฤษฎีประโยชน์นิยมถูกโจมตีว่าเป็นทฤษฎีการลงโทษที่ไม่ให้ความยุติธรรมต่อตัวผู้ถูกลงโทษ โดยที่ยอมให้มีการลงโทษหนักเกินกว่าความผิดและยอมให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ถ้าหากการลงโทษนั้นทำให้เกิดผลคือสังคมในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม

มีผู้เสนอทัศนะเพื่อประนีประนอมความขัดแย้งในเรื่องนี้ว่า ความขัดแย้งเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษระหว่างทฤษฎีทดแทนความผิดกับทฤษฎีประโยชน์นิยมไม่ได้เป็นความขัดแย้งที่แท้จริง เหตุที่มีผู้เข้าใจผิดว่าทฤษฎีทั้งสองขัดแย้งกันนั้น เป็นเพราะไม่ทราบว่าทฤษฎีทั้งสองพิจารณาความมุ่งหมายของการลงโทษจากด้านที่ต่างกันและกล่าวถึงการปฏิบัติการลงโทษคนละขั้นตอน กล่าวคือ ทฤษฎีทดแทนความผิดพิจารณาความมุ่งหมายของการลงโทษทางด้านตรรก ส่วนทฤษฎีประโยชน์นิยมพิจารณาทางด้านจริยะ และความมุ่งหมายของการลงโทษของทฤษฎีประโยชน์นิยมเป็นเรื่องของการออกกฎโดยทั่วไป ส่วนความมุ่งหมายของทฤษฎีทดแทนความผิด เป็นเรื่องของการนำกฎหมายประยุกต์กับกรณีเฉพาะ

2. ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงทัศนะต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษ

2. เพื่อให้ทราบถึงข้ออ้างที่สนับสนุนและโต้แย้งของแต่ละทัศนะ
3. เพื่อวิเคราะห์ดูว่าความขัดแย้งของทฤษฎีทั้งสอง เป็นความขัดแย้งที่แท้จริงหรือไม่ เพราะเหตุใด และมีทางประนีประนอมความขัดแย้งนี้ทั้งในทางทฤษฎีและในการปฏิบัติการลงโทษหรือไม่ อย่างไร

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้จะช่วยทำให้เข้าใจทัศนะของแต่ละฝ่ายที่มีความเห็นขัดแย้งกันในเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้มองเห็นได้ง่ายขึ้นว่าทัศนะของทั้งสองฝ่ายขัดแย้งกันจริงหรือไม่ และยังช่วยให้เรียนรู้ถึงวิธีวิเคราะห์ปัญหาและการเสนอวิธีแก้ปัญหานักปรัชญาที่สนใจปัญหานี้ด้วย อันจะเป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินปัญหาแก่ผู้สนใจปัญหานี้ว่า เราควรลงโทษเพื่ออะไร และอย่างไร โดยเฉพาะผู้ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ เช่น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ครู และผู้ปกครอง

ประโยชน์ที่จะมีต่อวงการศึกษาคือ จะช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษ อันสามารถนำไปประยุกต์ในการลงโทษนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อการศึกษาของชาติได้ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยทำโดยการศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของผู้ที่ได้แสดงทัศนะในเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษซึ่งตีพิมพ์เป็นบทความและหนังสือต่าง ๆ ทั้งของฝ่ายที่สนับสนุนทฤษฎีทศแทนความผิดและฝ่ายที่สนับสนุนทฤษฎีประโยชน์นิยม เพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ใช้สนับสนุนและโต้แย้งของแต่ละทฤษฎี แล้วพิจารณาว่าความขัดแย้งในเรื่องความมุ่งหมายของการลงโทษเป็นความขัดแย้งที่แท้จริงหรือไม่ อย่างไร และมีทางออกที่จะประนีประนอมทัศนะของทั้งสองทฤษฎีหรือไม่ อย่างไร